

УДК 331.101.262 : [332.122]:330.341.4
DOI: 10.60022/3(3)-35S

Будякова Олена Юріївна

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Budiakova Olena

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor

Associate Professor of the Department of Economics

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

ORCID: 0000-0001-6028-2650

Тятков Микита Сергійович

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

Tyatkov Mykyta

higher education applicant at the second (Master's) level

Kyiv National University of Technologies and Design, Ukraine

ORCID: 0009-0009-8600-1218

ОЦІНКА ЛЮДСЬКИХ РЕСУРСІВ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СТРУКТУРИ ЕКОНОМІКИ МІСТ

Анотація. У статті досліджено проблематику оцінки людських ресурсів, обумовлену: по-перше, дефіцитом людського капіталу як результату депопуляції, міграційних процесів внаслідок воєнного вторгнення, мобілізації тощо; по-друге, змінами структури економіки міст під впливом трансформації постіндустріального етапу розвитку економічної системи. Наведено дані внутрішньо переміщених осіб в Україні станом на травень 2026 р., які доводять, що більшість ВПО проживають у містах. Доведено, що у світі 81 % населення є міськими жителями. Продemonстровано прогнози щодо кількості країн за типами населених пунктів із найбільшою часткою у загальній чисельності населення за рівнем урбанізації до 2050 р. Представлено структура населення України за віковими групами, на початок 1993 р., 2022 р. та прогнози до 2037 р. Для досягнення мети статті наведено методичний підхід до оцінювання впливу трансформації структури економіки великих міст на економічний розвиток України. Сформовано показники оцінки людських ресурсів міста за соціально-демографічними характеристиками та характеристиками людського капіталу. Продemonстровано перспективи розвитку міст шляхом розвитку агломерацій та за концепцією «Smart City».

Ключові слова: міста, урбанізація, соціально-економічний розвиток; сталий розвиток, людські ресурси підприємств, людський капітал, ринок праці, воєнний стан, міграція, депопуляція.

ASSESSMENT OF HUMAN RESOURCES IN THE CONTEXT OF THE TRANSFORMATION OF THE ECONOMIC STRUCTURE OF CITIES

Abstract. This article examines the challenges of human resource assessment, which stem, first, from a shortage of human capital due to depopulation and migration processes resulting from military invasion, mobilization, and other factors; and second, from changes in the structure of urban economies driven by the transformation of the post-industrial stage of the economy and urbanization processes. Data on internally displaced persons in Ukraine as of May 2026 are presented, demonstrating that the majority of internally displaced persons reside in cities. Global urbanization trends as of November 2025 are outlined. It is demonstrated that 81% of the world's population are urban residents. Projections are presented regarding the number of countries by settlement type with the largest share of the total population by level of urbanization by 2050. The structure of Ukraine's population by age group is presented as of the beginning of 1993 and 2022, along with projections through 2037. Conclusions are drawn that it is necessary to preserve human capital. To achieve the article's objective – assessing human resources in the context of urban economic transformation – a methodological approach is presented for evaluating the impact of the transformation of the economic structure of large cities on Ukraine's economic development. This approach includes six stages of analysis and covers the following economic sectors: industry, construction, trade, and services. Indicators for assessing

the city's human resources have been developed, divided into socio-demographic and human resources. The prospects for urban development through the growth of metropolitan areas are demonstrated. It is emphasized that the further development of cities in line with the "Smart City" concept contributes to the achievement of the Sustainable Development Goals. Indicators for assessing Target 11.6 – "Ensure the development and implementation of local development strategies aimed at economic growth, job creation, the development of tourism, recreation, local culture, and local production" – are provided, which will help "make cities and human settlements inclusive, safe, resilient, and sustainable" by 2030.

Keywords: cities, urbanization, socioeconomic development; sustainable development, corporate human resources, human capital, labor market, martial law, migration, depopulation.

Постановка проблеми. Перехід до постіндустріального етапу розвитку економічної системи передбачає трансформацію структури економіки міста. Деіндустріалізація та переорієнтація на сектори торгівлі та послуг стали причиною критичного скорочення промислового потенціалу країни внаслідок того, що у містах, де переважала промисловість, відбулось закриття та перепрофілювання промислових підприємств. Процеси деіндустріалізації зумовили практику використання занедбаних промислових територій не за призначенням, зміни в структурі економіки міста та, відповідно, зміни кон'юнктури ринку праці, вивільнення фахівців та залучення їх у сфери торгівлі та послуг, що спричиняє втрати людських ресурсів для підприємств промисловості.

Міста виступають ключовими центрами соціально-економічного розвитку суспільства. Трансформація структури економіки міста передбачає вирішення завдань щодо створення комфортних умов для концентрації людського капіталу, необхідного для відновлення економіки. Базовими елементами та детермінантами економічного відтворення економіки міста в епоху постіндустріалізму виступають людський капітал, інноваційна діяльність, інвестиції в освіту, здоров'я, якість життєвого середовища, інфраструктуру, а також наявність робочих місць та безпека. В умовах депопуляції, відтоку людського капіталу внаслідок міграційних процесів та технологічної застарілості промислового й обслуговуючого секторів в Україні, ключовими імперативами конкурентоспроможності міст стають збереження людських ресурсів, інвестиції у розвиток людського капіталу, інновації та створення безпечних умов. Отже, для відродження економіки міста актуалізується проблематика дослідження оцінки людських ресурсів в умовах трансформації структури міст зокрема під впливом процесів урбанізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми відтворення людського капіталу в умовах воєнного стану, трансформації структури економіки міста, міських агломерацій, урбанізації та розвитку смарт міст досліджували вітчизняні науковці, зокрема: С.І. Пирожков, Н.В. Хамітов, Є.І. Головаха, С.С. Дембіцький, Е.М. Лібанова, О.В. Скрипнюк, С.В. Стоєцький [1]; І.Г. Бабець, В.В. Борщевський, О.Й. Жабинець, І.Р. Залуцький, М.І. Мельник, Н.Р. Синюра-Ростун, С.М. Ткач, С.Д. Щеглюк, Р.Є. Яремчук [2]; Н.М. Лисяк [3]; А.С. Поліщук [4]; І.А. Островський, Г.В. Стадник [5]; Ю.О. Коваленко, С.В. Зубарев [6]; О.В. Томчук [7]; І.В. Лешух [8], Р.М. Кізима [9]; І.М. Прибіткова [10]; А.В. Шлапак, О.А. Іващенко, О.А. Юрченко [11] та ін. Але оцінка людських ресурсів для відтворення економіки міста потребує додаткових досліджень.

Мета статті полягає у дослідженні методичних підходів до оцінки людських ресурсів в умовах впливу трансформації структури економіки міст на економічний розвиток України.

Виклад основного матеріалу. Війна в Україні негативно вплинула на ринок праці, спричинила структурні деформації в економіці та масову зовнішню та внутрішню міграцію людського капіталу. Головними викликами для економіки воєнного часу стали критичний дефіцит людських ресурсів через мобілізацію та виїзд декількох мільйонів громадян за кордон, глибокі регіональні диспропорції, зокрема трансформація структури економіки міст внаслідок урбанізації. Для подолання наслідків та адаптації до нових реалій український ринок праці проходить через низку трансформацій: по-перше, зміна професійно-кваліфікаційної структури персоналу внаслідок закриття багатьох підприємств та релокацію бізнесу з окупованих територій, що потребує перекваліфікації фахівців, підвищення кваліфікації, опанування нових професій, навичок, компетентностей тощо; по-друге, гендерні зміни внаслідок мобілізації чоловіків, що потребує заміни жінками професій, які раніше вважались традиційно для чоловіків (транспорт, будівництво, промисловість тощо); по-третє, інклюзія для постраждалих внаслідок воєнних дій та ветеранів, що вимагає створення безбар'єрного середовища, програм адаптації та психологічної підтримки.

За даними Мінсоцполітики, станом на лютий 2026 року в Україні було обліковано 4 609,1 млн внутрішніх переселенців. Це на 213 % більше, ніж нараховували станом на листопад 2022 року [12].

За даними Міжнародної організації з міграції (МОМ), станом на травень 2026 року більшість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні проживає саме в містах, отже тенденція до урбанізації ВПО є чітко вираженою: близько 70–80% [13].

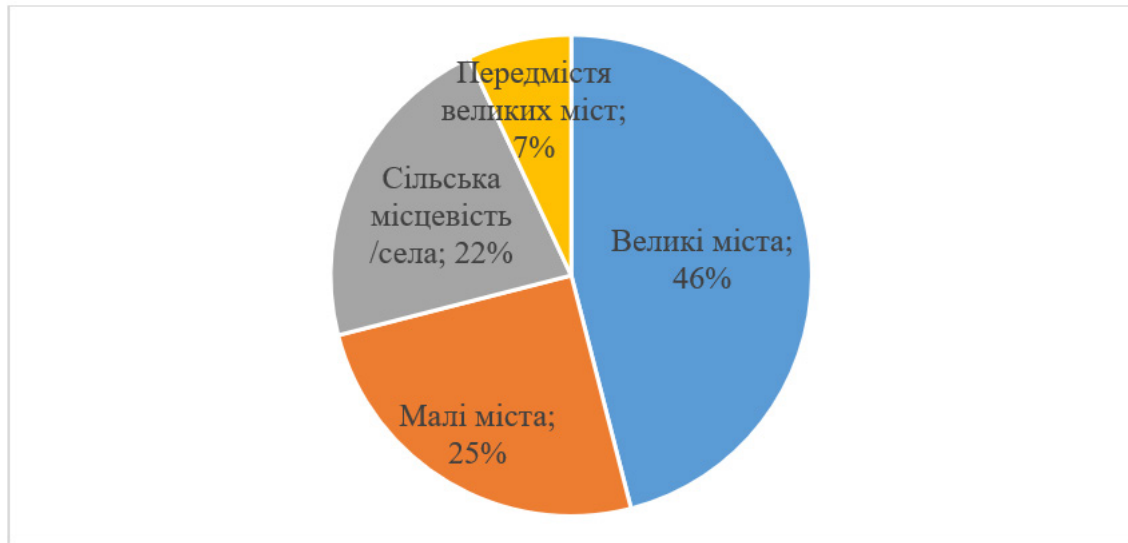

Рис. 1. Частка ВПО за типом населеного пункту
Джерело: [14, с. 8]

У XXI ст. світова економіка демонструє новий етап розвитку міст, який можна назвати новим переосмисленням та урбаноцентризмом, оскільки понад половину населення світу вже проживає у містах з тенденцією до збільшення, а економіка 600 провідних міст акумулює понад 50 % ВВП світу, самі міста, формуючи центри впливу, стають продуцентами нових сенсів, ідей, проблем та їх рішень [2, с. 8].

Сучасні міста дедалі більше позиціонуються як вузлові точки глобального розвитку, де концентруються виробництво, інновації, людський капітал і фінансові потоки. За даними McKinsey Global Institute (2011), у 600 найбільших містах світу проживає близько 20 % населення планети, проте саме вони забезпечують приблизно 50 % світового ВВП, що становить близько 34 трлн дол. США. Окремі міста демонструють економічну потужність, співмірну з цілими державами. Наприклад, ВВП Нью-Йорка у 2017 р. сягнув 1,7 трлн дол. США, що еквівалентно ВВП десятої за розміром економіки світу на той час (Glaeser, 2017). Це свідчить про потенціал урбаністичних центрів як рушіїв посткризового відновлення економік, зокрема в контексті подолання наслідків збройних конфліктів або економічних потрясінь [3, с. 7].

За проведеними дослідженнями світової організації ООН у 2020 р., зазначалося, що вже у 2017 р. приблизно 4,1 млрд людей проживали в міських районах. Це означає, що на сьогодні понад половина світу (55%) мешкає у містах [6, с. 71].

У листопаді 2025 р. Департамент ООН з економічних та соціальних питань (UNDESA) опублікував звіт «Перспективи світової урбанізації 2025: Підсумок результатів» [15], який містить огляд глобальної трансформації міст у поєднанні тенденції розвитку міст з аналізом на рівні країн з 1950 по 2050 рр. Вперше на глобальному рівні було застосовано стандартизовану методологію «Degree of Urbanization» (Ступінь урбанізації), яка чітко розділяє світ на три зони: великі міста (cities), містечка/передмістя (towns) та сільську місцевість (rural areas). Звіт узагальнює останні оцінки населення міст, містечок та сільських районів у 237 країнах або районах з 1950 по 2025 рр., з прогнозами до 2050 р.

Світ стає дедалі більш урбанізованим; сьогодні в містах проживає більше людей, ніж у селищах чи сільській місцевості. У 2025 р. в містах мешкає 45 % із 8,2 млрд людей у світі, що більш ніж удвічі перевищує показник 1950 р., який становив 20 %. За той самий період частка світового населення, що мешкає в містечках, зменшилася з 40 % до 36 %, а частка в сільських громадах скоротилася наполовину – лише до 19 %. Прогнози вказують, що 2/3 приросту населення світу відтепер до 2050 р. припадатиме на міста, а більша частина решти – на містечка, тоді як сільське населення, як очікується, досягне піку в 2040-х р., після чого почне скорочуватися. Отже, у 2025 р. 45 % населення світу проживали у великих

містах, 36 % – у містечках, а решта 19 % – у сільській місцевості [15, с. 5].

Кількість країн за типами населених пунктів із найбільшою часткою у загальній чисельності населення за рівнем урбанізації, оціночні дані за 1975 р., 2000 р., 2025 р. та прогнози до 2050 р. наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Кількість країн за типами населених пунктів із найбільшою часткою у загальній чисельності населення за рівнем урбанізації

Ступінь урбанізації	1975 р.	2000 р.	2025 р.	2050 р.
Сільська місцевість	116	79	62	44
Міста	74	80	71	66
Великі міста	47	78	104	127

Джерело: складено авторами на основі [15, с. 12]

У третьому тисячолітті роль міст у світовій економіці зростає. Урбанізаційні процеси приводять до посилення конкуренції між регіонами світу, державами та окремими містами за людські, фінансові, технологічні, інформаційні та інші ресурси. Глобальні агломерації концентрують найбільш активних, талановитих і амбіційних людей і закономірно є драйверами розвитку регіонів, країн і світової економіки в цілому [4, с. 134].

Перехід до постіндустріального етапу розвитку економіки вимагає від міст зміни фокуса від матеріального виробництва до будівництва, торгівлі та сфери послуг, що визначає у містах головні рушії економічного розвитку.

Можливість розвивати постіндустріальний тип економіки з високим рівнем і ефективністю сервісного сектору залежить від докорінної трансформації економічної структури міст, які є флагманами прогресу для всього регіону та держави [2, с. 8].

Залежність економічної бази міста від його людності є суттєвою, однак без аналізу розподілу частки зайнятого населення за видами економічної діяльності така оцінка є неповною. Типологія міст за структурою економіки є необхідним наступним завданням визначення спеціалізації їх економіки та обґрунтування вибору методів і способів регулювання розвитку й подальшої трансформації [2, с. 15].

Вітчизняними науковцями запропоновано методичний підхід до оцінювання впливу трансформації структури економіки великих міст на економічний розвиток України, який включає шість етапів (рис. 2).

Ключову роль у забезпеченні резильєнтності великих міст та здатності інгібувати міграційні втрати відіграє їх економічний розвиток. В умовах війни та повоєнного відновлення створення сприятливого інвестиційного клімату, активізація підприємницької діяльності та формування нових робочих місць є стратегічними передумовами для збереження людського капіталу [8, с. 230].

Повоєнне відродження України неможливе без оцінки людського фактору, який є сенсом існування будь-якої держави, основою її безпеки та економічного, політичного й духовно-культурного розвитку. Повномасштабне вторгнення РФ в Україну значно загострило демографічну ситуацію. Незважаючи на підвищення рівня смертності, головним чинником, який впливає на чисельність населення, є зовнішня міграція [1, с. 157].

За результатами прогнозування чисельність населення на початок 2037 року становитиме приблизно 30,5 млн осіб. Це на 11,5 млн осіб або на 27 % менше, ніж чисельність населення на початок повномасштабного вторгнення [1, с. 156].

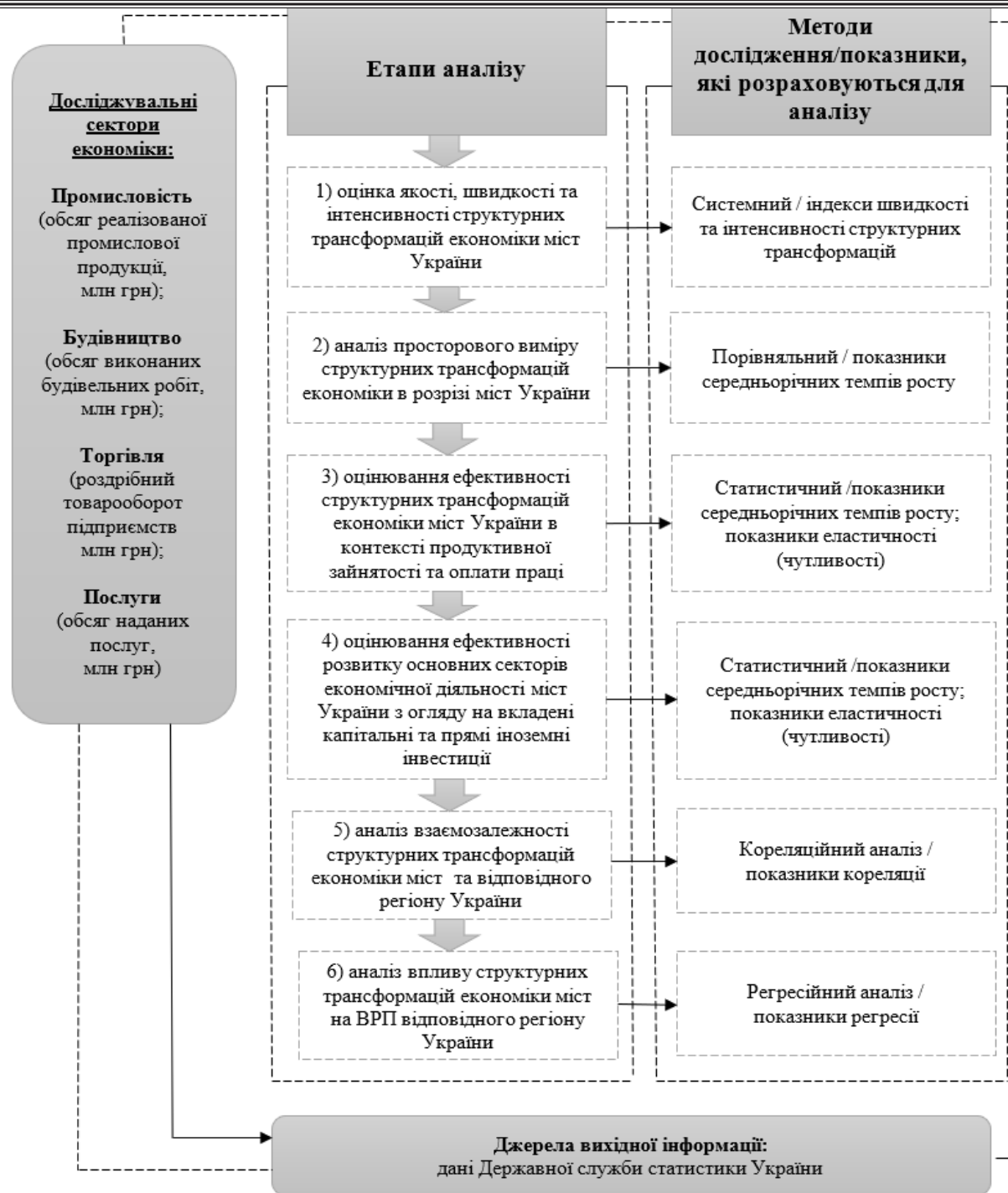

Рис. 2. Методичний підхід до оцінювання впливу трансформації структури економіки великих міст на економічний розвиток України
Джерело: [2, с. 197]

Структура населення України за віковими групами, на початок 1993, 2022 та 2037 років
Таблиця 2

Вікові групи	1993 р., %	2022 р., %	2037 р., %
0-17	25,3	17,9	12,4
18-59	56,0	56,8	59,9
60-	18,7	25,3	27,7
Усього	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено авторами на основі [1, с. 157]

Основоположним критерієм перемоги може бути лише збереження і розвиток цивілізаційної суб'єктності України. Це потребує збереження Української держави, її людського потенціалу на міжнародно визнаній території [1, с. 42].

Постіндустріальний характер розвитку економіки, нестабільність та невизначеність глобального середовища, вимоги сталого зростання призводять до зміщення уваги від проблематики формування людського потенціалу великих соціально-економічних систем до локального рівня, коли міста та урбанізовані території виступають в якості стратегічних центрів, драйверів нарощення потенційних можливостей людського розвитку [7, с. 425-426]. У більшості розвинених країн рівень розвитку людського потенціалу та ключові показники його оцінювання виступають загальноприйнятою практикою при здійсненні стратегічного планування розвитку міст [7, с. 419].

Ю. О. Коваленко та С. В. Зубарев зазначають, що процеси глобалізації, урбанізації та індустріалізації за останні десятиріччя визначаються як три головних фактора соціально-економічного розвитку, що визначають розвиток людства в ХХІ ст. [6, с. 71]. Авторами запропоновано Ключові індикатори для оцінки розвитку «розумних» міст.

О. В. Томчук пропонує виокремлювати два ключові напрямки розвитку людського потенціалу на рівні території або громади: його безпосереднє збереження та розвиток (поліпшення демографічних характеристик, збільшення освітнього потенціалу, стабілізація зайнятості...) [7, с. 423].

Процес урбанізації проявляється в різних площинах: демографічній, економічній, просторовій і суспільній. Демографічна урбанізація виражається в зростанні чисельності міського населення та збільшенні його частки в загальній структурі населення країни. Економічна урбанізація – це зростання економічного потенціалу міст, збільшення їхньої ролі в національній економіці, концентрації виробничих, фінансових і підприємницьких ресурсів [3, с. 8].

За даними чисельності населення міста групують за людністю, що дає змогу оцінювати їх демографічний потенціал та вплив на структурні економічні трансформації [2, с. 10].

Через нечіткість критеріїв наведене означення суперечить чіткій монофункційності міста, а радше характеризує його економіку з певними функціями спеціалізації. Отже, одного критерію – частки зайнятого населення у певному виді економічної діяльності для оцінки – недостатньо [2, с. 18].

Для оцінки людських ресурсів в умовах трансформації структури економіки міст систематизовано соціально-демографічні показники та показники людського капіталу (табл. 3).

Таблиця 3

Показники оцінки людських ресурсів міста

Характеристики	Показники	Оцінка
Соціально-демографічні	Чисельність населення (осіб); Баланс населення;	Наявне населення (present population): $PP = RP - TAP + TLP$ Постійне населення (resident population): $RP = PP - TLP + TAP$ Тимчасово проживаючі (temporary living population, TLP) Тимчасово відсутні (temporary absent population, TAP);
	Демографічне навантаження;	Загальний коефіцієнт демографічного навантаження:
	Вікова та статевая структура (%);	$K_{н.зас} = \frac{S_{0-15} + S_{\geq np}}{S_{np}} * 1000$
	Статевий склад населення (%);	Статеві-вікова структура населення (питома вага чоловіків і жінок певного віку в загальній чисельності населення відповідної статі, %); Коефіцієнт навантаження однієї статі іншою в розрахунку на 1000 осіб протилежної статі:
		$K_H^n = \frac{S^F}{S^n} * 1000$
		або, навпаки:
		$K_H^F = \frac{S^n}{S^F} * 1000$

Людський капітал	Економічно активне населення;	Чисельність економічно активного населення: $S^{ea} = S^{emp} + S^{unemp}$ де S^{emp} — чисельність зайнятих економічною діяльністю; S^{unemp} — чисельність безробітних (у визначенні МОП);
	Якісний склад населення за рівнем освіти;	Частка осіб з з відповідним рівнем освіти (%): $C_{OCB} = \frac{N_{piv}}{\sum N} * 100\%$ N_{piv} - кількість осіб, які мають відповідний рівень освіти; $\sum N$ - загальна кількість;
	Структура зайнятих за професіями (%);	Структура (частка) зайнятих конкретною і-ю професією: $C_i = \left(\frac{C_i}{C_{zag}} \right) * 100\%$ C_i - структура (частка) зайнятих конкретною і-ю професією, у % C_i – чисельність (кількість) працівників цієї і-ї професії, осіб; C_{zag} – загальна чисельність усіх зайнятих працівників на підприємстві або в країні, осіб; $C_{zag} = \sum C_i$
	Рівень кваліфікації персоналу;	Коефіцієнт кваліфікації персоналу: $K_{kv} = \left(\frac{C_{kv}}{C_{zag}} \right) * 100\%$ K_{kv} – рівень (коефіцієнт) кваліфікації кадрів, у %; C_{kv} – чисельність кваліфікованих працівників, осіб; C_{zag} – загальна чисельність працівників підприємства;
	Професійно-кваліфікаційна збалансованість	Коефіцієнт відповідності кваліфікації персоналу: $K_{vidn} = \frac{C_{vidn}}{C_{zag}}$ C_{vidn} – кількість працівників, фактичний рівень освіти, розряду або стажу роботи яких повністю відповідає вимогам посади, осіб; C_{zag} – загальна чисельність оцінюваних працівників, осіб; Коефіцієнт професійно-кваліфікаційної збалансованості: $K_{pkz} = \frac{\sum C_{vidn}}{C_{zag}}$

Джерело: складено автором на основі [3, с. 140]

Формування міських агломерацій забезпечує синергетичний ефект, що обумовлює економічне зростання, оптимізацію інфраструктури, розвиток ринку праці та підвищення інвестиційної привабливості об'єднаних територій за рахунок концентрації людського капіталу та людських ресурсів.

Р.М. Кізіма відзначає такі позитивні ефекти від формування міської агломерації: ефект формування більш чисельного ринку праці, що зменшує витрати інвесторів на пошук необхідного персоналу [9].

І. М. Прибиткова зазначає, що у межах агломерації формується високоурбанізоване середовище,

в рамках якого здійснюється тижневий життєвий цикл людей, які тут живуть і працюють. Високоурбанізоване середовище агломерації не тільки наділяє її суто економічними перевагами, але й робить соціально привабливою: забезпечує широкі можливості вибору роботи, навчання, самоосвіти, способів і форм організації дозвілля [10, с. 101].

Міські агломерації відіграють значну роль у досягненні сталого розвитку національної економіки, сприяючи поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці, раціональному використанню природних ресурсів, впровадженню інновацій. Агломераційний ефект, який виникає на їх території, забезпечує перехід до раціональних моделей споживання та стимулювання інвестицій в людський капітал [11].

Досягненню сталого розвитку сприяє розвиток смарт міст. Концепція Smart City є одним із найефективніших інструментів для досягнення Цілей сталого розвитку шляхом інтеграції цифрових технологій для оптимізації ресурсів, зменшення впливу на довкілля та підвищення якості життя громадян.

Крім того, стратегії ЄС щодо політики сталого розвитку міст (такі як циркулярна економіка, пом'якшення наслідків зміни клімату, виробництво відновлюваної енергії, сталий транспорт тощо) посиляються на циркулярну біоекономіку [16].

Розвиток «розумних» міст вимагає комплексного підходу, який охоплює технічні, економічні, соціальні та екологічні аспекти [5, с. 161].

Моніторинг та оцінка прогресу на шляху до 11 Цілі сталого розвитку «Сталий розвиток міст і громад», яке включає Завдання 11.6 «Забезпечити розробку і реалізацію стратегій місцевого розвитку, спрямованих на економічне зростання, створення робочих місць, розвиток туризму, рекреації, місцевої культури і виробництво місцевої продукції» [17], дозволяє зробити міста та людські поселення інклюзивними, безпечними, стійкими та сталими до 2030 р.

Висновки. У статті систематизовано та згруповано показники оцінки людських ресурсів в умовах трансформації економіки міст внаслідок деіндустріалізації та урбанізації. Проаналізовано, що станом на кінець 2025 р. у великих містах мешкає 45 % із загального населення світу 8,2 млрд, що понад удвічі більше, ніж у 1950 р. Внаслідок урбанізації понад 81 % населення є міськими жителями. В Україні станом на початок 2026 р. більшість внутрішньо переміщених осіб проживає саме в містах, отже тенденція до урбанізації ВПО є чітко вираженою: близько 70–80%, що корелює зі світовою практикою розподілу мешканців міст. Зроблено висновки, що агломерації та розвиток міст за концепцією Smart City є одним із найефективніших інструментів для досягнення Цілей сталого розвитку.

Література

1. Збереження і розвиток України в умовах війни та миру: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, Е. М. Лібанова, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2024. 220 с.
2. Трансформація структури економіки міст Західного регіону України: монографія / НАН України. Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН України»; наук. ред. М.І. Мельник. Львів, 2021. 529 с.
3. Лисяк Н. Інтегрований розвиток урбанізованих систем: монографія. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2025. 311 с.
4. Поліщук А.С. Основні тренди глобалізації й урбанізації та урахування їх впливу в процемі управління розвитком регіонів України. 2020. *Бізнесінформ*. № 12. С. 133-141. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-133-141>
5. Островський І., Стадник Г. Сталий розвиток в цифровій економіці: стратегії, виклики та індикатори розвитку «розумних міст». *Економічний простір*. 2024. № 189. С. 157-162. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-29>
6. Коваленко Ю.О., Зубарев С.В. Розвиток концепції «розумних міст» в Україні: проблеми та методи оцінки. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Економічна»*. 2022. № 2(26). С. 71–79. DOI: [http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-2\(26\)-71-79](http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-2(26)-71-79)
7. Томчук О.В. Концептуальні положення формування стратегії розвитку людського потенціалу міст в новій економіці. *Вісник національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економічні науки»*. 2020. Випуск 4(92). С. 416-431. DOI: <https://doi.org/10.31713/ve4202037>
8. Лещух І.В. Розвиток великих міст як стратегічний імператив інгібування міграційних втрат. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2025. № 1 (15). С. 228-243. DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0120>
9. Кізіма Р. Про Львівську агломерацію як «вищу лігу» місцевого самоврядування. 2023. URL: https://zaxid.net/pro_lvivsku_aglomeratsiyu_yak_vishhu_ligu_mistseвого_samovryaduvannya_n1558625

(дата звернення: 15.01.2026).

10. Прибиткова І. М. Еволюція міської цивілізації і післяміські форми розселення в Україні. *Український соціум*. 2015. № 1(52). С. 92–104.

11. Шлапак А., Іващенко О., Юрченко О. Сучасні підходи до розуміння ролі міських агломерацій у сталому розвитку національної економіки *Економіка та суспільство*. 2024. №67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-20>

12. СЛОВО І ДІЛО. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2026/03/25/infografika/suspilstvo/yakux-oblastyax-prozhyvaye-najbilshe-najmenshe-vnutrishnix-pereselencziv> (дата звернення: 15.05.2026).

13. IOM UN MIGRATION. Ukraine. URL: <https://dtm.iom.int/ukraine> (дата звернення: 15.05.2026).

14. UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY MAY 2026. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-23-may-2026> (дата звернення: 15.05.2026).

15. United Nations (2025). World Urbanization Prospects 2025: Summary of Results. UN DESA/POP/2025/TR/NO. 12. New York: United Nations. URL: <https://desapublications.un.org/publications/world-urbanization-prospects-2025-summary-results> (дата звернення: 15.01.2026)

16. Будякова О. Ю. Смарт міста в контексті зеленого та цифрового переходу. *Наукові перспективи (Naukovi perspektivi)*. 2025. № 1(55). С. 643-660. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-643-660](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-643-660)

17. 17 ЦІЛЕЙ, ЩОБ ЗМІНИТИ НАШ СВІТ. URL: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/> (дата звернення: 15.01.2026).

References

1. *Zberezhennia i rozvytok Ukrainy v umovakh viiny ta myru: natsionalna dopovid* [Preserving and Developing Ukraine in Times of War and Peace: A National Report] / red. kol. S. I. Pyrozhkov, N. V. Khamitov, Ye. I. Holovakha, S. S. Dembitskyi, E. M. Libanova, O. V. Skrypniuk, S. V. Stoietskyi; Instytut derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. Kyiv, 2024.

2. *Transformatsiia struktury ekonomiky mist Zakhidnoho rehionu Ukrainy: monohrafiia* [The Transformation of the Economic Structure of Cities in the Western Region of Ukraine: Monograph] / NAN Ukrainy. Derzhavna ustanova «Instytut rehionalnykh doslidzhen im. M.I. Dolishnoho NAN Ukrainy»; nauk. red. M.I. Melnyk. Lviv, 2021.

3. Lysiak N. 2025. *Intehrovanyi rozvytok urbanizovanykh system: monohrafiia*. [Integrated Development of Urban Systems: Monograph]. Lviv: DU «Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy». Lviv.

4. Polishchuk A.S. (2020) Osnovni trendy hlobalizatsii y urbanizatsii ta urakhuvannia yikh vplyvu v protsemy upravlinnia rozvytkom rehioniv Ukrainy [Major Trends in Globalization and Urbanization and Taking Their Impact into Account in the Management of Regional Development in Ukraine]. *Biznesinform*. No 12. pp. 133-141. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-133-141>

5. Ostrovskiy I., Stadnyk H. (2024) Stalyi rozvytok v tsyfrovii ekonomitsi: stratehii, vyklyky ta indykatory rozvytku «rozumnykh mist» [Sustainable Development in the Digital Economy: Strategies, Challenges, and Indicators for the Development of “Smart Cities”]. *Ekonomichnyi prostir*. No 189. pp. 157-162.

6. Kovalenko Y.O., Zubarev S.V. (2022) Rozvytok kontseptsii «rozumnykh mist» v Ukraini: problemy ta metody otsinky [Development of the concept of “smart cities” in Ukraine: Problems and evaluation methods]. *Naukovi pratsi DonNTU. Serii: «Ekonomichna»*. No 2(26). pp. 71-79. DOI: [http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-2\(26\)-71-79](http://doi.org/10.31474/1680-0044-2022-2(26)-71-79)

7. Tomchuk O.V. (2020) Kontseptualni polozhennia formuvannia stratehii rozvytku liudskoho potentsialu mist v novii ekonomitsi [Conceptual provisions for developing a strategy for human potential development in cities within the new economy]. *Visnyk natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Serii «Ekonomichni nauky»*. No 4(92). pp. 416-431. <https://doi.org/10.31713/ve4202037>

8. Leshchukh I.V. (2025) Rozvytok velykykh mist yak stratehichniy imperativ inhibuvannia mihratsiinykh vtrat [The development of large cities as a strategic imperative for curbing population loss]. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. No 1 (15). pp. 228-243. DOI: <http://doi.org/10.32750/2025-0120>

9. Kizyma R. (2023) Pro Lvivsku ahlomeratsiiu yak «vyshchu lihu» mistsevoho samovriaduvannia [About the Lviv agglomeration as the “higher league” of local self-government]. Available at: https://zaxid.net/pro_lvivsku_aglomeratsiyu_yak_vishhu_ligu_mistsevogo_samovryaduvannya_n1558625 (accessed January 15, 2026).

10. Prybytkova I. M. (2015) Evoliutsiia miskoi tsyvilizatsii i pisliamiski formy rozselennia v Ukraini

[The Evolution of Urban Civilization and Post-Urban Settlement Patterns in Ukraine]. *Ukrainskyi sotsium*. 2015. No 1(52). pp. 92-104.

11. Shlapak A., Ivashchenko O., & Yurchenko O. (2024) Suchasni pidkhody do rozuminnia roli miskykh ahlomeratsii u stalomu rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Modern approaches to understanding the role of urban agglomerations in the sustainable development of the national economy]. *Ekonomika ta suspilstvo*. No 67. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-20>

12. SLOVO I DILO. Available at: <https://www.slovoidilo.ua/2026/03/25/infografika/suspilstvo/yakyyx-oblastyax-prozhyvaye-najbilshe-najmenshe-vnutrishnix-pereselencziv> (accessed January 15, 2026).

13. IOM UN MIGRATION. Ukraine. Available at: <https://dtm.iom.int/ukraine> (accessed January 15, 2026).

14. UKRAINE INTERNAL DISPLACEMENT REPORT GENERAL POPULATION SURVEY MAY 2026. Available at: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-internal-displacement-report-general-population-survey-round-23-may-2026> (accessed January 15, 2026).

15. United Nations (2025). World Urbanization Prospects 2025: Summary of Results. UN DESA/POP/2025/TR/ NO. 12. New York: United Nations. Available at: <https://desapublications.un.org/publications/world-urbanization-prospects-2025-summary-results> (accessed January 15, 2026).

16. Budiakova O. (2025) Smart mista v konteksti zelenoho ta tsyfrovoho perekhodu [Smart Cities in the Context of the Green and Digital Transitions]. *Naukovi perspektyvy*. No 1(55). pp. 643-660. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1\(55\)-643-660](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-1(55)-643-660)

17. 17 TsILEI, ShchOB ZMINYTY NASH SVIT. Available at: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/> (accessed January 15, 2026).

Отримано: 12.02.2026

Прийнято до публікації: 14.03.2026

Опубліковано: 15.03.2026